

การจัดการเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่น

The Management of the Local Knowledge Network

พัสกร อุ่นกาศ

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

mommam2106@gmail.com

บทคัดย่อ

จัดการเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2 ภาคส่วน คือ 1) องค์กรภาครัฐ และ 2) องค์กรภาคเอกชน การจัดการเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่น ต้องประกอบด้วย 1) จัดทำแผนงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) การเลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) การแต่งตั้งคณะกรรมการ เครือข่ายควรมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟู 2) พัฒนา 3) ถ่ายทอด และ 4) ต่อยอดผลิตภัณฑ์ ซึ่งเครือข่ายควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร และสิ่งอำนวยความสะดวกจากองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน

การจัดการเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรเน้นไปที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านมูลค่า และด้านคุณค่า เพราะทั้ง 2 ด้าน สร้างชาติให้มีความมั่นคงได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยด้านมูลค่าย่อมสร้างฐานเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี และด้านคุณค่านั้น ย่อมสร้างความมีเกียรติมีศักดิ์ศรีให้กับคนในชาติได้ภาคภูมิใจเช่นกัน

คำสำคัญ: การจัดการ. เครือข่าย. ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ABSTRACT

The Management of the Local Knowledge Network Should have The stakeholder of two sides that are : The local government and Individual sectors. The Management must have Three principles : 1) Planning 2) Meeting and 3) Organizing. The Network has Four objectives : 1) to conserve 2) to Develop 3) to Relay and 4) to Pass the Product. The Network Should have to get supporting by two sides that are : The local government and Individual sectors.

The Management of Network Should focus on the local knowledge in both aspects. Price and value. because both sides are able to create the national stability as well. it can create an economic base as well. And that value can create dignity and pride to the people of the nation

Keywords: Management. Network. Knowledge.

บทนำ

การจัดการเครือข่ายโดยทั่วไปมีกระบวนการที่เป็นรูปแบบเพื่อการดำเนินงานที่ลงตัวอยู่แล้ว จึงเป็นการสร้างเครือข่ายในการทำงานเชิงพัฒนา มีแนวโน้มที่จะเป็นการสร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรที่

ทำงานที่พึ่งพิงซึ่งกันและกัน มากกว่าที่จะแข่งขันกัน ทฤษฎีและแนวคิดที่อธิบายการสร้างเครือข่ายการทำงาน ได้แก่ ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory) อธิบายถึงการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน ดังนั้น เหตุผลหลักที่จะทำให้เครือข่ายเกิดขึ้นได้โดยสมัครใจ ก็คือ แต่ละฝ่ายมองเห็นประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการเข้าร่วมเครือข่าย ซึ่งจะนำไปสู่ความเต็มใจที่จะประสานกันหรือเข้าร่วมเป็นเครือข่าย และแนวคิดการรวมพลัง (Synergy) เป็นการผนึกกำลังในลักษณะที่มากกว่า $1+1 = 2$ แต่ต้องเป็น $1+1 > 2$ หมายความว่า การรวมพลังกันทำงานนำไปสู่ผลลัพธ์ที่มีคุณค่าหรือเข้มแข็งมากกว่าการที่แต่ละองค์กรจะทำงานโดยโดดเดี่ยว (กรมการพัฒนาชุมชน.2547) ซึ่งแนวคิดต่าง ๆ ที่มีทั่วไปนั้น เครือข่าย อาจหมายถึงองค์กรบริหารเครือข่าย องค์กรสมาชิกของเครือข่าย หรือภาพรวมขององค์กรที่มีความสัมพันธ์กันในแวดวงอะไรสักอย่างหนึ่งแต่เครือข่ายองค์กรไม่ได้เน้นที่รูปลักษณะขององค์กร แต่เน้นลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร

Adam Burke (1999: 76-79 อ้างใน กรมการพัฒนาชุมชน.2547) กล่าวว่า การที่เครือข่ายดำรงอยู่ได้ก็ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพื่อเป็นศูนย์กลางของการสนับสนุนเพื่อให้เกิดประโยชน์จากการมีประสบการณ์แตกต่างกัน เพื่อเป็นช่องทางสำหรับแหล่งทุน เครือข่ายเป็นเวทีในการเจรจาต่อรองกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ หน่วยงานส่งเสริมสนับสนุนการสร้างเครือข่ายด้วยเป้าหมาย 2 ประการ คือ 1) เพื่อเสริมสร้างศักยภาพ และสนับสนุนการเสริมสร้างอำนาจแก่ประชาชน 2) เพื่อเป็นช่องทางสำหรับการให้บริการแก่ประชาชน

ความหมายของกลุ่มและเครือข่าย

กลุ่ม หมายถึง บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมกันหรือมาปรึกษาหารือกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อที่จะแก้ไขหรือจัดข้อขัดข้องในเรื่องนั้น ๆ หรือปัญหานั้น ๆ ให้หมดไป หรือให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของตนเองที่มีจุดหมายเอาไว้ คำว่า “เครือข่าย” (Network) หรือเครือข่ายทางสังคม (Social Network) หมายถึง ตาข่าย (Net) ที่โยงใยถึงกันและพร้อมที่จะ “Work” เมื่อต้องการใช้งาน หรือ รูปแบบหนึ่งของการประสานงานของบุคคล กลุ่ม หรือ องค์กรหลายองค์กร ที่ต่างก็มีทรัพยากรของตัวเอง มีเป้าหมาย มีวิธีการทำงาน และมีกลุ่มเป้าหมายของตัวเอง บุคคล กลุ่มหรือองค์กรเหล่านี้ได้เข้ามาประสานงานกันอย่างมีระยะเวลานานพอสมควร แม้อาจจะไม่ได้มีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอก็ตาม แต่ก็จะมีการวางรากฐานเอาไว้ เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความต้องการที่จะขอความช่วยเหลือ หรือขอความร่วมมือจากกลุ่มอื่น ๆ เพื่อแก้ปัญหาที่สามารถติดต่อไปได้ การเชื่อมโยงร้อยรัดเอาความพยายามและการดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบและอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อปฏิบัติการกิจอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันโดยที่แต่ละฝ่ายยังคงปฏิบัติการกิจหลักของตนต่อไปอย่างไม่สูญเสียเอกลักษณ์ และปรัชญาของตนเอง การเชื่อมโยงนี้อาจเป็นรูปของการรวมตัวกันแบบหลวม ๆ เฉพาะกิจตามความจำเป็น หรืออาจอยู่ในรูปของการจัดองค์กรที่เป็นโครงสร้างของความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน สายใยของความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมระหว่างบุคคลหนึ่งกับบุคคลอื่น ๆ อีกหลายคน ระบบความสัมพันธ์ในสังคมมนุษย์ ที่ว่าด้วยความสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรม ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความสัมพันธ์ที่อิงอาศัยที่เป็นไปตามกฎของการไหล

เลื่อนไปมาระหว่าง ความไว้ระียบกับการจัดระเบียบ และระหว่างการแตกดับกับการเกิดขึ้นใหม่ที่พร้อมจะสานต่อกับสิ่งต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นการสานต่อกับปัจเจกบุคคล กลุ่มและองค์กรเครือข่าย เพื่อเข้ามาสร้างสรรค์คุณค่าใหม่ ความรู้ใหม่ หรือสังคมใหม่อย่างเหมาะสม โดยยึดหลักของความไว้วางใจที่มีต่อกัน ในฐานะที่ทุกระบวนการเป็นระบบเปิดที่มีการเชื่อมโยงต่อกัน และเพื่อให้เกิดการกระทำตามภารกิจนั้น ๆ จนบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สายใย (Web) ของความสัมพันธ์ทางสังคม มีความเป็นเอกภาพ มีพลังความยึดโยง (cohesive) และการสนับสนุนเกื้อกูลซึ่งกันและกัน การที่คนมาพบปะกัน มาประชุมกัน และทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกัน เพราะมีสิ่งที่ยึดโยงใจระหว่างสมาชิกเข้าด้วยกัน คือ สัมพันธภาพของสมาชิกในเครือข่าย โดยบุคคลจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างกันบนพื้นฐานของความเท่าเทียมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านโอกาสในการสื่อสาร การเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสาร และการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ร่วมกัน

การเชื่อมต่อระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ แล้วขยายผลออกไปเป็นวงกว้าง เพื่อให้สังคมเกิดการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น และในการเชื่อมต่อระหว่างมนุษย์นั้นจะเป็นความสัมพันธ์กลับในเชิงบวก ที่จะส่งผลให้เกิดพลังทวีคูณ (reinforcing) เกิดการขยายผลแบบก้าวกระโดด (quantum leap) เป็นพลังสร้างสรรค์ที่เปลี่ยนคุณภาพอย่างฉับพลัน (emergence) โดยเป้าหมายที่ปรารถนาในการสร้างเครือข่าย คือ การนำเอาจิตวิญญาณที่สร้างสรรค์ของมนุษย์มาถักทอเชื่อมโยงกัน ซึ่งการสร้างเครือข่ายนั้นสามารถพิจารณาได้จากระบบสิ่งมีชีวิต ที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน ดังนั้นจะต้องสร้างโอกาสในการเชื่อมโยงเครือข่ายและมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา (ลองผิด-ลองถูก) โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบการสื่อสารจะต้องเข้ามามีบทบาทที่สำคัญในการสร้างเครือข่าย ความร่วมมือที่เป็นไปได้ทั้งในระบบบุคคล องค์กรและสถาบันอาจมีขอบข่ายและขนาดตั้งแต่เล็ก ๆ ภายในชุมชนไปจนถึงระดับจังหวัด ภูมิภาค ประเทศและระหว่างประเทศ เป็นสายใยของความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ระหว่างบุคคลหนึ่งกับบุคคลอื่น ๆ และอีกหลาย ๆ คน ซึ่งเป็นการมองในมิติของการจัดโครงสร้างทางสังคมที่เอื้อต่อการเสริมสร้างและความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของกลุ่มคนในสังคมที่มีต่อกัน (กรมการพัฒนาชุมชน.2547)

ดังนั้น เครือข่าย คือ กลุ่มของคนหรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดรูปหรือจัดระเบียบโครงสร้างที่คนหรือองค์กรสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระ ในความหมายนี้ สาระสำคัญคือ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายต้องเป็นไปโดยสมัครใจ กิจกรรมที่ทำในเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมหรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน และการเป็นสมาชิกเครือข่ายไม่มีผลกระทบต่อความเป็นอิสระหรือความเป็นตัวของตัวเองของคนหรือองค์กรนั้น ๆ

ภูมิปัญญาไทยจึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้สมาชิกในชุมชน หมู่บ้านดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ช่วยสร้างความสมดุลระหว่างคนกับธรรมชาติแวดล้อม ช่วยให้ผู้คนดำรงตนและปรับเปลี่ยนทันต่อความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบอันเกิดจากสังคมภายนอก เป็นประโยชน์ต่อการทำงานพัฒนาชนบทของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อที่จะได้กำหนดค่าที่การทำงานให้กลมกลืนกับชาวบ้านมากยิ่งขึ้น (วันเพ็ญ พวงพันธ์บุตร. 2542)

ภูมิปัญญาไทยจึงนับว่ามีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ โดยแต่ละท้องถิ่นมีกลวิธีสืบทอดภูมิปัญญาแตกต่างกัน ผ่านวัฒนธรรมความเป็นอยู่ ส่งผลให้คนในชาติเกิดความรักหวงแหน มีความภาคภูมิใจต่อภูมิปัญญา

ท้องถิ่น ดังนั้นการศึกษากระบวนการจัดการและเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงสำคัญ อันก่อให้เกิดการอนุรักษ์สืบสาน และถ่ายทอดสู่อนุชนต่อไปในอนาคต (พริดา วิเชียรปัญญา. 2547)

ภูมิปัญญาไทยได้ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่น สร้างศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิแก่คนไทย ทำให้บรรพบุรุษของเราได้ดำรงชีวิตอยู่บนผืนแผ่นดินนี้มาอย่างสงบสุขเป็นเวลายาวนาน แม้ว่าภูมิปัญญาส่วนหนึ่งจะสูญหายไป แต่ยังมีบางส่วนหลงเหลือเป็นมรดกอันล้ำค่าอยู่กับสังคมไทยมาโดยตลอด (รุ่ง แก้วแดง. 2543)

วัตถุประสงค์การวิจัย

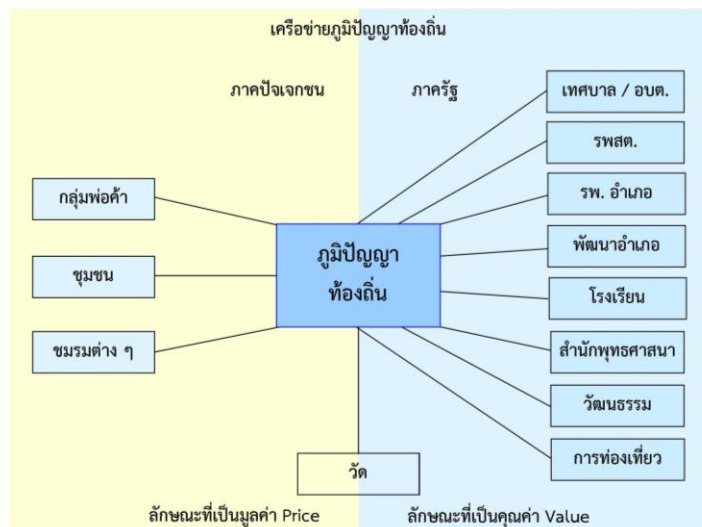
เพื่อศึกษาการจัดการเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษาวิจัยแบบคุณภาพ (Qualitative research) โดยมีวิธีการศึกษาวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) เพื่อศึกษาแนวคิดการจัดการเครือข่ายและแนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีการจัดการเครือข่ายของแต่ละหลักการ แต่ละองค์ความรู้ว่ามีการสร้างเครือข่ายในรูปแบบใดบ้าง เพื่อให้เข้าใจในการสร้างรูปแบบการจัดการเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่นขึ้นมาใหม่ เพื่อให้แต่ละท้องถิ่นสามารถนำรูปแบบการจัดการเครือข่ายทางภูมิปัญญาไปใช้ได้ในพื้นที่อื่นที่มีโครงสร้างทางกายภาพเหมือนกัน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า การจัดการเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่น เครือข่ายแบ่งเป็น 2 ภาค คือ ภาครัฐกับภาคปัจเจกชน ซึ่งภาครัฐมีบทบาทในการสนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีลักษณะทางคุณค่า (Value) ส่วนภาคปัจเจกชนมีบทบาทในการสนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีลักษณะด้านมูลค่า (Price) ส่วนวัดนั้นแม้จัดอยู่ในภาคปัจเจกชน มีบทบาทอยู่ระหว่างตรงกลางของสองลักษณะ ตามภาพดังนี้



ภาพที่ 1 เครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่น

หน้าที่ของแนวร่วมเครือข่าย

เทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่

- จัดทำแผนในการทำงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น
- แต่งตั้งคณะกรรมการในการทำงานในด้านที่รับผิดชอบ
- ประชุมเลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน เพื่อการอนุรักษ์ พัฒนา และถ่ายทอด
- การให้โอกาสการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการอนุรักษ์ พัฒนา และถ่ายทอด
- การสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล มีหน้าที่

- จัดทำแผนในการทำงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น
- แต่งตั้งคณะกรรมการในการทำงานในด้านที่รับผิดชอบ
- ประชุมเลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน เพื่อการพัฒนาและถ่ายทอด
- การสนับสนุนบุคลากรและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ

โรงพยาบาลประจำอำเภอ มีหน้าที่

- จัดทำแผนในการทำงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น
- แต่งตั้งคณะกรรมการในการทำงานในด้านที่รับผิดชอบ
- ประชุมเลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนเพื่อการพัฒนา
- การสนับสนุนบุคลากรและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ

พัฒนาการอำเภอ มีหน้าที่

- จัดทำแผนในการทำงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น
- แต่งตั้งคณะกรรมการในการทำงานในด้านที่รับผิดชอบ
- ประชุมเลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน เพื่อการอนุรักษ์ พัฒนา และถ่ายทอด
- การสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ
- สนับสนุนองค์ความรู้และทักษะรวมถึงสร้างเครือข่ายเพิ่มเติม

โรงเรียนในชุมชน มีหน้าที่

- จัดทำแผนในการทำงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น
- แต่งตั้งคณะกรรมการในการทำงานในด้านที่รับผิดชอบ
- ประชุมเลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน เพื่อการอนุรักษ์ พัฒนา และถ่ายทอด
- การให้โอกาสการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการอนุรักษ์ พัฒนา และถ่ายทอด
- การสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ
- จัดกิจกรรมในโรงเรียน เพื่อเพิ่มบทเรียนและการถอดบทเรียน
- เพิ่มทักษะในการพัฒนาองค์ความรู้และการต่อยอดสู่ผลิตภัณฑ์
- จัดการแข่งขันใน ระดับชั้น ระดับโรงเรียนและระดับโซน
- เผยแผ่องค์ความรู้ให้เยาวชน

สำนักพุทธศาสนาอำเภอ/จังหวัด มีหน้าที่

- จัดทำแผนในการทำงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น
- แต่งตั้งคณะกรรมการในการทำงานในด้านที่รับผิดชอบ
- ประชุมเลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน เพื่อการอนุรักษ์ พัฒนาและถ่ายทอด
- การให้โอกาสการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการอนุรักษ์ พัฒนาและถ่ายทอด
- การสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ
- จัดกิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านคุณค่าเพื่อการอนุรักษ์และการถ่ายทอด

วัฒนธรรมอำเภอ/จังหวัด มีหน้าที่

- จัดทำแผนในการทำงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น
- แต่งตั้งคณะกรรมการในการทำงานในด้านที่รับผิดชอบ
- ประชุมเลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน เพื่อการอนุรักษ์ พัฒนาและถ่ายทอด
- การให้โอกาสการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการอนุรักษ์ พัฒนาและถ่ายทอด
- การสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ
- จัดกิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านคุณค่าเพื่อการอนุรักษ์และการถ่ายทอด

การท่องเที่ยวจังหวัด มีหน้าที่

- จัดทำแผนในการทำงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น
- แต่งตั้งคณะกรรมการในการทำงานในด้านที่รับผิดชอบ
- ประชุมเลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน เพื่อการอนุรักษ์ พัฒนาและถ่ายทอด
- การให้โอกาสการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการอนุรักษ์ พัฒนาและถ่ายทอด
- การสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ
- จัดกิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านคุณค่าเพื่อการท่องเที่ยว
- ประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม

วัด มีหน้าที่

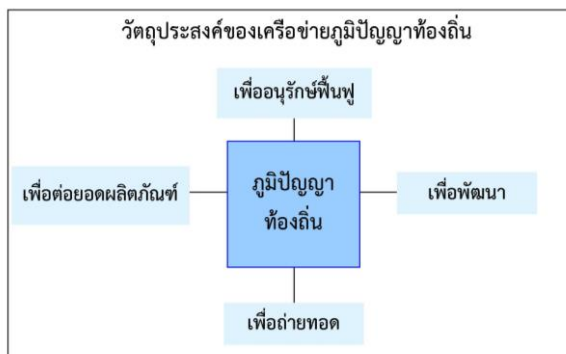
- การสนับสนุนสถานที่ บุคลากร และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ
- จัดกิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านคุณค่าเพื่อการอนุรักษ์ การถ่ายทอดและการต่อ

ยอด

กลุ่มพ่อค้า ชุมชนและกลุ่มชมรมต่าง ๆ มีหน้าที่

- ดำเนินกิจกรรมที่ภาครัฐส่งเสริมสนับสนุน
- เพิ่มทักษะความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่ตนมีภูมิปัญญาท้องถิ่น
- วิจัย ต่อยอด องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน
- ต่อยอดภูมิปัญญาสู่ผลิตภัณฑ์
- สร้างเครือข่ายออกนอกพื้นที่เมื่อได้รับการสนับสนุน

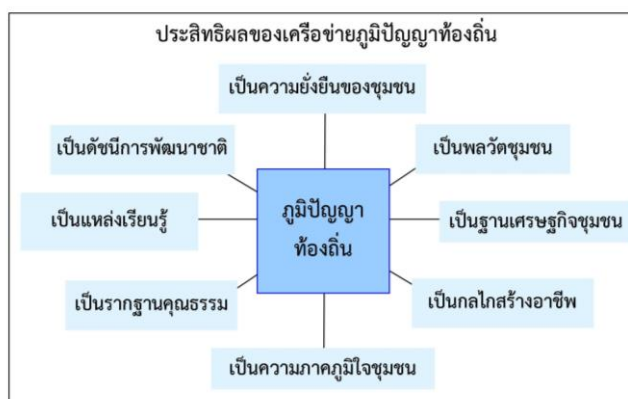
หน้าที่ของเครือข่ายทั้งหมดทั้งปวง ควรมีวัตถุประสงค์เป็นจุดร่วมเดียวกัน คือ เพื่อการอนุรักษ์
ฟื้นฟู พัฒนา ถ่ายทอด และต่อยอดผลิตภัณฑ์ ดังภาพข้างล่าง



ภาพที่ 2 วัตถุประสงค์ของเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม การสร้างเครือข่ายเพื่อหวังผลกำไร บางครั้งย่อมทำให้ถูกมองถึงความหิวกระหายทางการดำรงชีพ ถึงอย่างนั้นเราต่างต้องยอมรับว่า การสร้างประเทศชาติได้นั้นก็ขึ้นอยู่กับภูมิปัญญาของคนในชาตินั้นเอง องค์กรภาครัฐควรจัดตั้งเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นอีกหนึ่งเครือข่ายและกลไกสร้างชาติอีกหนึ่งแผนก เพื่อความมั่นคงอยู่ดีกินดีของคนในชาติ

ประสิทธิผลของเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่น เมื่อถูกขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบแล้ว ย่อมก่อให้เกิดผลที่ชัดเจน ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น คือความมั่นคงของชุมชน เป็นพลวัตในการขับเคลื่อนชุมชนให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง อันเป็นฐานเศรษฐกิจชุมชนที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน เป็นอีกหนึ่งกลไกในการสร้างอาชีพให้กับชุมชน ซึ่งบางครั้งต้องการหาอาชีพเสริมต่อจากอาชีพหลัก ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในชุมชน ที่ขาดไม่ได้คือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่านั้น ได้สร้างฐานแห่งคุณธรรมจริยธรรมในชุมชนได้ด้วย ซึ่งภูมิปัญญาเหล่านี้จะเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชนอื่นที่มีโครงสร้างทางกายภาพคล้ายคลึงกัน สุดท้ายภูมิปัญญาเป็นดัชนีชี้วัดการพัฒนาชาติได้ด้วยดังภาพข้างล่าง



ภาพที่ 3 ประสิทธิผลของเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากการศึกษาวิจัยทำให้ทราบถึงข้อที่มีความจำกั้อยู่ไม่น้อย ส่งผลให้มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. เิงนโยบาย

เพื่อสร้างเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาครัฐและภาคเอกชนควรหันมาใส่ใจ เล็งเห็นโอกาสพัฒนาชาติด้วยการสร้างเป็นเครือข่ายทางภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามกระบวนการ ดังนี้

1. เน้นสร้างเครือข่ายรูปแบบทางธุรกิจ (Business Model) เน้นสร้างจุดขายแบบสร้างสรรค์ และ ส่งเสริมผู้ประกอบการขนาดกลางและย่อม ที่เป็นผลิตภัณฑ์สินค้าบ่งบอกทางภูมิศาสตร์ (Geographic Indication: GI)
2. เน้นสร้างเครือข่ายผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Network of local Product) ส่วนงานภาครัฐต้องส่งเสริมให้มีศูนย์เครือข่ายผลิตภัณฑ์ทางภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนมีพื้นที่ใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เป็นวัฒนธรรมและทรัพยากรในพื้นที่ได้อย่างเต็มที่

3. เน้นสร้างรูปแบบและวิธีการ (Method and Model) เน้นด้านธุรกิจและวิสาหกิจชุมชน โดยการ ผลิต
จะผลิตตามการคาดการณ์ทางการตลาด

2. การวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับ

1. เครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์พื้นบ้านและสมุนไพรชั้นสูง
2. เงื่อนไขสู่ความสำเร็จของภูมิปัญญาท้องถิ่นรูปแบบผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวและด้านการ

โรงแรม

References

กรมการพัฒนาชุมชน.โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการพัฒนาศักยภาพและ
เชื่อมโยงการทำงานแบบเครือข่ายภาคประชาชนในระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด (สำเนา). 2547.

นิติ เอื้อวงศ์วงศ์. ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการทรัพยากร. ทิศทางไทย.2536.

นันทสาร สีสลับ. ภูมิปัญญาไทย. ในสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้า
ออยู่หัว (เล่ม 23. หน้า 11 – 30). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง. 2542.

พรธิดา วิเชียรปัญญา. การจัดการความรู้: พื้นฐานและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพมหานคร: อรรถกมลการพิมพ์.
2547.

รุ่ง แก้วแดง. ปฏิวัติการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : มติชน.2543.

วันเพ็ญ พวงพันธ์บุตร. พื้นฐานวัฒนธรรมไทย = Foundation of Thai culture. ลพบุรี : คณะ มนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเทพสตรี. 2542.

ปรีชา อุตระกุล และนฤมล ปิยวิทย์ .ภูมิปัญญาชาวบ้าน. นครราชสีมาศูนย์ข้อมูลท้องถิ่นเพื่อการ :พัฒนา วิทยาลัย
ครุฑนครราชสีมา.2535.

ประเวศ วะสี.การสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทยเพื่อการพัฒนา ใน เสรี พงศ์พิศ (บก. ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการ
พัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร .2536 .มูลนิธิภูมิปัญญา :

สามารถ จันทรสุริย์ “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” ใน เสรี พงศ์พิศ (.บก) ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนา
ชนบท. กรุงเทพมหานคร มูลนิธิภูมิปัญญา :.2536.

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.เล่มที่ 21.2545.